PERIODIEK

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN HET VLAAMS GENEESKUNDIGENVERBOND
OKTOBER - NOVEMBER - DECEMBER 2016 (71STE JAARGANG) P006193

bpost
PB-PP | BC9497
BELGIE(N) - BELGIQUE

DE GEBOORTE VAN HET NIEUWE VGV

NOTEER NU REEDS IN UW AGENDA!

Gegidst bezoek aan Mu.ZEE
Zaterdag 25 februari 2017
vanaf 13.30 uur.

Lidgeld VGV
Gewoon lid €75 - Arts in opleiding of zonder praktijk €35 - Artsenkoppel €90, Artsenkoppel in opleiding of zonder praktijk €45 - Steunend lid €100

KBC IBAN nr.: BE22 4073 0622 5147
Secretariaat VGV: Dascottelei 78 2100 Deurne
Tel. 0468-309334 (NIEUW NUMMER)
e-post: info@vgv.be – webstek: www.vgv.be
Het secretariaat is open van maandag tot donderdag (9 u-14 u).

RAAD VAN BESTUUR 2015-2017
Voorzitter: Geert Debruyne
Ondervoorzitter: Lieve Van Ermen
Secretaris: Bart Garmyn
Penningmeester (cultuur): Jan Dockx*
Leden: Albert Baert, Chris Geens, Frank Goes (hoofdredacteur *Periodiek*), Piet Jongbloet, Eric Ponette*, Dirk Van de Voorde, Jan Van Meirhaeghe* en Robrecht Vermeulen*
*oud-voorzitter

RAAD VOOR ADVIES
prof. dr. R. Casteels, KU Leuven
prof. dr. D. De Looze, UGent
prof. dr.. L. Denis, Oncologisch Centrum Antwerpen
prof. dr.A. Dupont, VUB
prof. dr. J. Peers, KU Leuven
prof. dr. P. Van Cauwenberge, voorzitter HoGent
prof. dr. Ph. Vandekerckhove, Rode Kruis Vlaanderen
prof. dr. D. Brutsaert, UAntwerpen

PERIODIEK
Redactieraad: prof. dr. A. Baert, dr. J. Dockx, prof. dr. C. Geens, dr. P.H. Jongbloet, prof. dr. E. Ponette, dr. R. Vermeulen, dr. J. Van Meirhaeghe, dr. B. Garmyn
Verantwoordelijke uitgever: dr. F. Goes, Sionkloosterlaan 7, 2930 Brasschaat
Hoofdredacteur: dr. F. Goes
Redactie cultuur: dr. P.H. Jongbloet

De gepubliceerde bijdragen verschijnen onder de verantwoordelijkheid van de auteurs.

Lay-out: www.xpair.be
Drukkerij: Jules De Winter, Bisschoppenhoflaan 216, 2100 Deurne, tel. 03/232.20.22, fax. 03/225.15.84

INHOUD

Voorwoord 3
Citaten 4
HOE BELGISCH WAS DE BRUSSELSE OMWENTELING 5
(F)ACTUEEL 7
GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDE
Emmanuel-Joseph-Charles Passenbronder 9
POLITIEKE ACTUALITEIT 14
FORUM 17
MEDISCHE ACTUALITEIT 18
CULTUUR 20
Boeken 20
Muziek 21
Tentoonstellingen 23
Film 25
VGV Bezoekt 26
Reacties van onze lezers 27
In memoriam 27

Voorwoord

Over veldslag en oorlog schreef ik in vorig Periodiek.
En zie: Na hevig Vlaams protest met in de vuurlijn het VGV heeft Minister De Block de verhouding 60N / 40F voor toekenning van Riziv-nummers behouden, maar daarmee is het probleem niet opgelost. Er zijn nog altijd meer artsen in Franstalig België en ook geen efficiënte beperking van het aantal studenten geneeskunde aan de Franstalige universiteiten.
Een oplossing op korte termijn kan liggen in de toepassing van de federaal overeengekomen beperking van het aantal artsen. Een grondiger oplossing ligt in het wegwerken van de versnippering van de bevoegdheden.
Vlaanderen zorgt voor de opleiding van artsen en het heeft de nodige beperking doorgevoerd. Het wil van die inspanningen ook de vruchten plukken. Praktisch pleit het VGV voor het toekennen van de bevoegdheid voor de totale gezondheidszorg aan de gemeenschappen: naast de artsenopleiding, ook de ziektekostenverzekering. Alleen zo kan Vlaanderen zorgen voor een efficiënte gezondheidszorg voor alle Vlamingen en daarvoor de nodige opleiding en financiering voorzien.

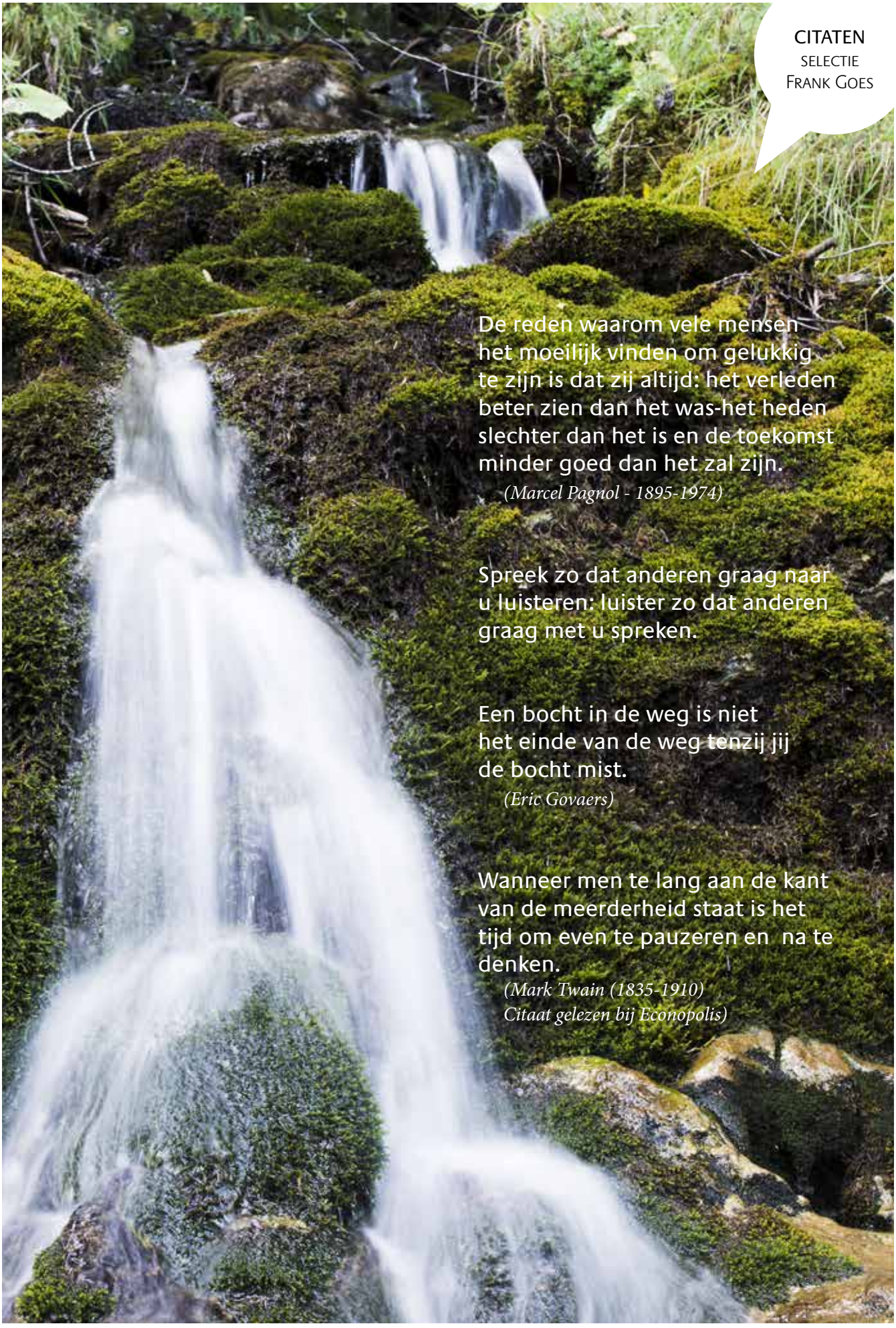
Twee nummers geleden dan weer kondigde ik het tweejaarlijks VGV-symposium aan. Een hernieuwde samenwerking met de Koninklijke Academie voor Geneeskunde lukte niet, waardoor het initiatief in stilte werd afgevoerd. Blijkbaar was onze voorgestelde Vlaamse inbreng bij het financieringsonderwerp voor de Nederlandstalige academieleden toch te delicaat in tijden van communautaire stilstand.
Uitstel wordt geen afstel en daartoe gaat het bestuur resoluut voor een eigen symposium in het najaar van 2017. Het thema wordt 'Vlaamse gezondheidszorg na de 6de staatshervorming'. Beoordeling van de uitvoering van deze hervorming in het domein van gezondheidszorg moet leiden tot een omlijsting van alle mankementen, tegenstrijdigheden en fouten binnen de organisatie en de financiering van de gezondheidszorg. Meerdere doorgeschoven bevoegdheden van federaal naar deelstaten blijven namelijk inhomogeen. Een omschreven eisenpakket moet bij de regeringsonderhandelingen van 2019 voorliggen om via een 7de staatshervorming het Vlaamse gezondheidsbeleid tot één samenhangend geheel te maken. Kruis zaterdag 23 september 2017 in de agenda al aan!

Tot slot een dringende vraag tot actieve inbreng bij de volgende algemene vergadering op 25 februari als na twee jaar opnieuw bestuursverkiezingen doorgaan. Het ritueel van een waarderend algemeen applaus na opsomming van de namen van het uittredend bestuur als te verkiezen 'nieuwe' bestuurskandidaten zou ik toch graag, als het kan, op de schop willen zien gaan. Echte verkiezingen tussen oude en nieuwe kandidaten voor een bestuursfunctie is na vijf verkiezingen met tien zelfde gezichten een eerlijke wensdroom. Daarom aan allen een warme oproep zich kandidaat voor het VGV-bestuur te stellen. Doet dat maar meteen; laat het eenvoudig het secretariaat weten.

Tot slot met de dagen in het verschiet onze warme wensen voor een gezellige overgang van oud naar nieuw. Een denderend 2017 toegewenst.

Geert Debruyne, voorzitter

CITATEN
SELECTIE
FRANK GOES

De reden waarom vele mensen het moeilijk vinden om gelukkig te zijn is dat zij altijd: het verleden beter zien dan het was-het heden slechter dan het is en de toekomst minder goed dan het zal zijn.

(Marcel Pagnol - 1895-1974)

Spreek zo dat anderen graag naar u luisteren: luister zo dat anderen graag met u spreken.

Een bocht in de weg is niet het einde van de weg tenzij jij de bocht mist.

(Eric Govaers)

Wanneer men te lang aan de kant van de meerderheid staat is het tijd om even te pauzeren en na te denken.

(Mark Twain (1835-1910)
Citaat gelezen bij Econopolis)

Prof.em. Alexander-Karel EVRARD

Doctor der universiteiten van Gent en Leiden
Prof. Em. Alexander-Karel Evrard, zenuwarts.
Schreef in 1953 een "Geschiedenis der Psychiatrie" voor de Wereldbibliotheek in Amsterdam. Was titularis van de leerstoel 'Geschiedenis der Geneeskunde'.

HOE BELGISCH WAS DE BRUSSELSE OMWENTELING?

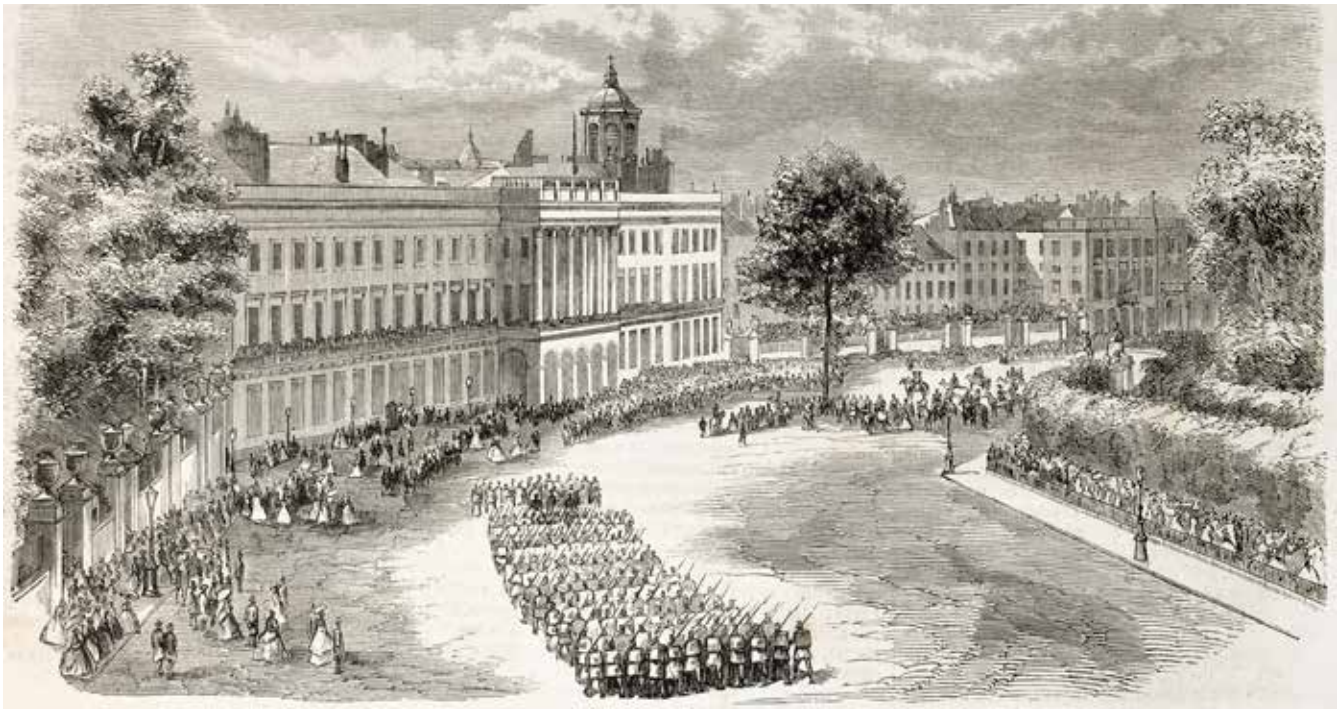
Van een geleerd kerkvader is de uitlating bekend: "Timeo lectorem unius libri" (Ik sta afkerig van iemand die slechts van één boek kennis heeft genomen).

Wat men ons op school heeft voorgehouden over de geschiedenis betreffende het *Nederlands Tijdvak* was blijkbaar uitsluitend gebaseerd op het als Belgisch officieel erkende standaardwerk '*Histoire de la Belgique*' van Henri Pirenne uit Verviers (een overigens monumentaal werk in 7 delen, verschenen vanaf 1900). In deze Belgische versie van de geschiedenis poogde de geleerde, maar eenzijdige auteur, het bestaan van een "*nation belge*" en een "âme belge" door de tijden heen op een bijna krampachtige manier te bewijzen. De bedoeling was de legitimiteit van de in 1830 opgerichte (of uitgevonden) Belgische staat te ondersteunen.
Wat zegde de schrijver Herbert Nette: Geschiedenis is één zaak en de interpretatie ervan een andere. Geschiedenis is in de praktijk eigenlijk geen exacte wetenschap: historische feiten kunnen op verschillende wijzen worden voorgesteld of gekleurd. En dat wisten ook de Romeinen al: vae victis - het zijn steeds de overwinnaars die de geschiedenis schrijven, zoals onlangs door collega Els Witte zeer juist opnieuw bevestigd.
Wanneer men ook eens, behalve Pirenne (en wellicht ook Godefroid Kurth uit Aarlen), een andere klok beluistert, b.v. de Utrechtste hoogleraar Pieter Geyl met zijn "Geschiedenis van de Nederlandse Stam" of de eveneens Utrechtse Prof. P.C. Gerretson ("Muiterij en scheuring 1830"), dan kan men op zijn minst vergelijken en tot meer genuanceerde conclusies komen.

Een zeer lezenswaardig auteur in dit verband is de Antwerpse jurist Maurits Josson, voormalig hoogleraar te Gent en 35 jaar lang actief over de bedoelde periode, zodat men wel kan zeggen dat het zijn levenswerk was. Hij schreef er niet minder dan vier boeken over en na raadpleging van een honderdtal binnen- en buitenlandse bronnen, kwam hij tot de rotsvaste overtuiging dat de Brusselse gebeurtenissen van 1830 vanuit Frankrijk ontworpen, gepland, georganiseerd (en betaald) werden. Alle kopstukken van de opstand blijken dan ook Fransen te zijn geweest. De bedoeling was wraak te nemen voor de nederlaag van Waterloo en door de bufferstaat der Herenigde Nederlanden te doen springen, het grondgebied der Zuidelijke Nederlanden samen met de Noordelijke Rijn-grens terug aan Frankrijk te bezorgen. Deze actie kon niet openlijk en officieel worden gesteund door Louis-Philippe, de Franse Koning, om Groot-Brittannië niet voor het hoofd te stoten, dat Antwerpen niet terug in Franse handen wou zien vallen. De Franse tussenkomsten waren er politiek, financieel, materieel, en zelfs militair, niet minder om. Men kan niet ontkennen dat de Franse maréchal Gérard tot tweemaal toe met zestigduizend man binnenviel om de 'Hollanders' te verdrijven.
Enkele getuigenissen uit onverdachte hoek : De Luikse prof. Robert Demoulin ("La Révolution de 1830") schrijft : "La Révolution de Juillet à Paris est ainsi suivie, à moins d'un mois d'intervalle, de l'émeute bruxelloise"…"Tout aurait été soigneusement préparé, machiné, monté dans le détail"…"C'est à Paris, semble-t-il, que l'idée de séparation est venue"…"Il y eut des agents provocateurs et des meneurs français".

De pauselijke nuntius Capaccini meldde : "Il est clair que les excitateurs de la révolte furent des révolutionnaires français. Des Français entrainent le peuple au pillage". De Russische ambassadeur bevestigde : "Il n'est plus douteux actuellement que l'impulsion a été donnée de Paris. Le parti jacobin travaille à fomenter les troubles en Belgique".

In "Les Légions Belges-Parisiennes et autres Formations de Volontaires venues de France en 1830" leert ons Louis Leconte, Brussels auteur, dat er niet minder dan een tiental groeperingen en colonne's onder franse officieren, werden afgestuurd op het Zuidelijke Nederland. Onderweg plunderden zij alles wat maar enigszins naar orangisme rook. De meest beruchte avonturiersbenden waren : la Légion Belgo-Parisienne (Niellon),les Inséparables Belgo-Parisiens (Mellinet),en les Tirailleurs Parisiens (de Pontécoulant).

Een Brussels auteur, Charles Terlinden ("La Révolution de 1830") schrijft : "Le terrain était préparé lorsqu'en juillet 1830 éclata la révolution à Paris. Des menées d'agents français qui circulaient, les poches pleines,de groupe en groupe et s'efforçaient de provoquer un mouvement d'opinion favorable à un rattachement à la France".

Charles de Bavay, procureur general honoraire te Brussel, schrijft in zijn "Histoire de la Révolution belge": De Belgische omwenteling heeft tot uitgangspunt gehad een opstand in het leven te roepen door de Fransche clubs ten voordele van Frankrijk"… "De muiterij van de 25ste augustus is niet Belgisch maar Fransch".

Théodore Juste, historicus ,vermeldt in zijn "Histoire de Belgique": "Fransche Jezuïeten gaven tachtigduizend fr. steun aan de hier Franschgezinde partij". Alleen al in het Henegouwse Bergen waren al tienduizend franse goudfranken aan de belhamels besteed.

Charles White, de Engelse geschiedschrijver in België, getuigt: "Het getal Franschen die zich in de maand september te Brussel bevonden wordt op minstens vierduizend geschat. "(terwijl het totaalaantal muiters hoogstens achtduizend bedroeg).

Dat het een vanuit het Zuiden opgezet en afgesproken spel was, wordt ten overvloede bewezen door het feit dat de Fransman Alexandre Gendebien, geboortig van het Franse Givet, uit Frankrijk met geld en instructies teruggekeerde en te Brussel liet afficheren: "Lundi feu d'artifice, Mardi illumination, Mercredi révolution!"

De kreet "Aux armes citoyens!" van de Franse toneelspeler Fevillade tijdens het Franse stuk

"Muette de Portici" was het afgesproken signaal om de op Franse kosten beschonken werklozen van de Marollen de wapen- en ijzerwinkels te laten plunderen. Zij hadden breekijzers en koevoeten nodig om de orangistische locaties te vernietigen.

Het eerste standbeeld dat in de nieuwe staat werd opgericht was voor de Franse generaal Belliard; aan de inhuldiging werd echter niet te veel ruchtbaarheid gegeven opdat de militaire tussenkomsten van Frankrijk niet al te duidelijk zouden blijken.

Tenslotte, laten de Mémoires van de Franse minister van Buitenlandse zaken Talleyrand,geen enkele twijfel mogelijk: "Het doel dat ik vooral nastreefde was de ontbinding van het Koninkrijk der Nederlanden" en "Het uiteenscheuren der Nederlanden was een grote overwinning voor de Franse politiek."

Om te eindigen, nog een getuigenis uit eigen rangen: Maurits van Haegendoren, Doctor in de moderne geschiedenis, besluit in "Het rampjaar 1830": "De enige doorslaggevende oorzaak der 1830–revolutie was het annexionisme van Frankrijk-gezinden, die na de juli-opstand in Parijs door Frankrijk met geld, manschappen en officieren werden gesteund".

Na ongeveer een halve eeuw met de periode 1815-1830 bezig te zijn geweest en van talloze binnen- en buitenlandse rapporten en boeken kennis te hebben genomen, ben ik tot de enig mogelijke conclusie gekomen: de zogezegde Belgische omwenteling was in werkelijkheid een Franse. Zonder de initiatieven en intensieve tussenkomsten uit het Zuiden zou het separatisme binnen het Koninkrijk nooit gelukt zijn. De Franse militaire invallen van maréchal Gérard, o.a. om Willem's Blitz-succes van de Tiendaagse Veldtocht tegen te gaan, zijn het duidelijkste bewijs hiervan.

Uit talloze rapporten blijkt dat in Vlaanderen anno 1830 alles praktisch volkomen rustig bleef; de oude hoofdstad Gent was zelfs 95% orangist. Prof. Maurits Josson zal dus wel gelijk hebben gehad. De Hereniging der Nederlanden is niet mislukt maar werd vanuit Frankrijk getorpedeerd.

(F)ACTUEEL

GEMIDDELD MEER DAN VIER JAAR IN DE AUTO

Artsenkrant haalde, in het octobernummer 2467 een studie van het Franse onderzoeksbureau CSA Research aan. In opdracht van Citroën werden 3.500 personen in zeven Europese landen bevraagd naar het aantal uren dat zij in de auto doorbrachten. Het gemiddelde was 35.932 uren, dat is dus vier jaar en één maand. Voor sommigen, die slechts weinig km (minder dan 10.000/jaar) rijden zal dat lager, voor anderen duidelijk hoger liggen. In elk geval indrukwekkende cijfers! Op een carrière van 45 jaar werkt men gemiddeld genomen 90.000 uur!!

Frank Goes

DE BELG BLIJFT ZIJN AUTO OMARMEN, MAAR DENKT TOCH OOK NA OVER MOBILITEIT EN GAAT MEER TE VOET EN GEBRUIKT VAKER DE ELEKTRISCHE FIETS EN HET OPENBAAR VERVOER. DAT KOMT ONZE GEZONDHEID TEN GOEDE.

Artsenkrant 4 November 2016 U.v.D.

Uit een enquête van 1.000 Belgische autobezitters blijkt dat:

1. De (elektrische) fiets meer en meer wordt gebruikt voor korte verplaatsingen en meer door vrouwen (43%) dan door mannen (35%).
2. Vlamingen (24%) vaker een elektrische fiets gebruiken dan de Brusselaars (14%) en de Walen (3%)
3. De E-auto nog weinig geliefd is. Slechts 12% van de ondervraagden zou zich als nieuwe wagen een milieuvriendelijke auto aanschaffen: in 2015 was dat slechts 8%. Opdat de E-auto zou doorbreken moet die volgens de grote meerderheid van de ondervraagden minstens een autonomie hebben van 500 km. Slechts 26% ziet een doorbraak voor de e auto binnen 10 jaar

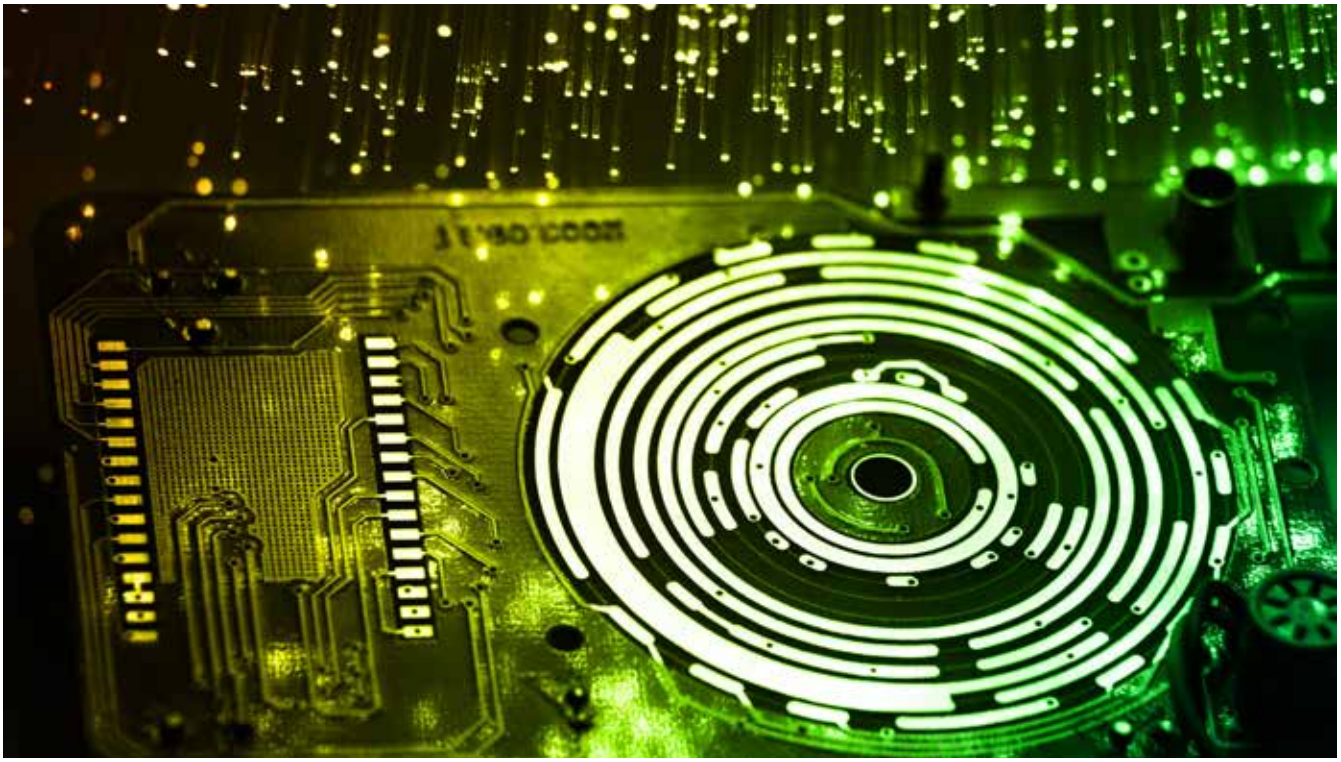

4. Mannen (31%) zuiniger rijden (gelijkmatige snelheid aanhouden-bandenspanning regelmatig controleren-meer schakelen) dan vrouwen (24%).

Frank Goes

NANOTECHNOLOGIE

De term nanotechnologie werd ingevoerd in de jaren negentig maar werd sindsdien gebruikt in uiteenlopende betekenis. De originele doelstelling van nanotechnologie was de idee om machines met bewegende delen te maken op moleculaire schaal. Het Nobelprijs comité heeft opnieuw de aandacht gevestigd op deze betekenis door de Nobelprijs Chemie 2016 toe te kennen aan drie onderzoekers, die nooit het origineel objectief van de nanotechnologie uit het oog hebben verloren. Jean-Pierre Sauvage (Universiteit Straatsburg) is er in geslaagd om atoomringen zoals benzeen mechanisch en niet door conventionele chemische bindingen aan mekaar te koppelen zoals de ringen van een metalen ketting. Fraser Stoddard (Northwestern

University, Illinois) kon een moleculaire “shuttle “maken waarbij een ringvormige molecule op en neer beweegt over een uiterst kleine moleculaire as. Bernard Feringa (universiteit Groningen) ontwikkelde in 1999 de eerste moleculaire motor: een molecule waarvan een deel op commando - onder invloed van licht en warmte – een volledige rotatie kan maken. Later slaagde hij er onder meer in om moleculaire motoren een glazen cilinder te doen ronddraaien die 10.000 keer groter was dan de motoren zelf. Een andere verwezenlijking was een “nano - auto”, een vierwielige molecule die energietoevoer van buitenaf weet om te zetten in een beweging in één richting over een oppervlak. Moleculaire motoren zouden onder meer een rol kunnen spelen in het afleveren van geneesmiddelen in het lichaam of in miniatuur computers. Pessimisten wijzen erop dat nanotechnologie een domein is, waar onderzoekers en investeerders herhaaldelijk hoge verwachtingen stelden, maar deze werden tot hiertoe nooit ingelost wegens onoplosbare praktische problemen. Nochtans is er reden tot hoop indien men levende cellen aanziet als structuren die samengesteld zijn uit nanotechnologische machines. Het voorbeeld is hier het enzyme, dat ATP (adenosine triphosphaat) produceert, een molecule die de brandstof voor biochemische reactie levert in nagenoeg elke levende cel. Dit enzyme bevat een draaiende moleculaire machine zoals geconcipieerd door Feringa. Deze ATP-generatoren in het menselijk lichaam werken uitstekend. Indien iets gelijkaardig commercieel kan gerealiseerd worden zou de hype rond nanotechnologie gerechtvaardigd zijn. Een ander voorbeeld van natuurlijke nanotechnologie is autophagie. Dit is een proces, waarbij “oude “cellulaire componenten afgebroken en gerecycleerd worden. Merkwaardig genoeg werd ook de Nobelprijs Fysiologie en Geneeskunde 2016 toegekend aan Yoshimori Ohsumi (Technologisch Instituut Tokyo) voor zijn ontdekkingen over het werkingsmechanisme van autophagie.

Bert Baert

POLLUTIE

Bron Time Oct 24,2016

Bijna 90% van wat wij verbruiken of gebruiken (kleding, voeding, disposables, apparaten enz.) wordt aangeleverd door schepen die met duizenden tonnen de meest vervuilende brandstof uitstoten. Volgens Edward Humes, de Pulitzer winnaar en auteur van *Door to Door* (2016),stoten 160 dergelijke grote schepen dezelfde hoeveelheid smog en fijn stof uit als alle auto’s over gans de wereld samen. Weet wel dat er 6.000 dergelijke schepen rondvaren.

Frank Goes

Prof. Dr Jean-Pierre Tricot

Is geneesheer-specialist in de verzekeringsgeneeskunde en medische expertise.

- Bijzonder gastdocent aan de Faculteit Geneeskunde, KULeuven.
- Consulent medische aansprakelijkheid UZ Leuven.
- Voorzitter Koninklijke Artsenvereniging van Antwerpen (KARVA) en Societas Belgica Historiae Medicinae.

GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDE

EMMANUEL-JOSEPH-CHARLES PASSENBRONDER (1813-1898)

CHOLERA TE ANTWERPEN IN DE XIX° EEUW

Dokter Emmanuel Passenbronder werd geboren te Mechelen op 3 febr. 1813. Na schitterende studies aan de KUL behaalde hij op 15 april 1835 met onderscheiding het diploma van dokter in de genees-, heel- en verloskunde.

Hij vestigde zich als arts en chirurg te Borgerhout en in 1845 werd hij 'toegelaten geneesheer' bij de Belgische Spoorwegen, een functie die hij ongeveer een halve eeuw zou uitoefenen. Vanaf 1848-1849 maakte hij zich gedurende de 3 van de 5 cholera-epidemieën, die in de loop van de XIX° eeuw de Antwerpse regio teisterden, zeer verdienstelijk. Hiervoor werd hij met de zilveren herinneringsmedaille vereerd door de overheid. Na de derde en vierde epidemie (1859-1866) ontving hij het Burgerlijk Ereteken en werd hij geridderd in de Leopoldsorde. Gedurende veertig jaar was hij in de medische dienst van het Bureel voor Bijstand ('Bureau de Bienfaisance') van Borgerhout werkzaam. Hij verleende gratis zorgen aan armen en behoeftigen van zijn gemeente en zijn actieradius strekte zich uit tot de stad Antwerpen.

Zorgverstrekking aan cholerapatiënten

In de loop van de XIXe eeuw werd de Antwerpse metropool tot vijfmaal toe getroffen door een choleraepidemie. (1832-1833/ 1848-1849/ 1859/ 1866-1867/ 1892-1893). Cholera is een toxische darminfectie ten gevolge van massieve dehydratatie. Braken, buikpijn en diarree zijn de voornaamste symptomen en na 24 uur lijkt de patiënt op een uitgehongerde gevangene van een concentratiekamp, met een cyanotisch uitzicht, reden waarom cholera soms de 'blauwe dood' werd genoemd, naar analogie met de 'zwarte dood' bij de pest. Onbehandeld sterft de patiënt binnen 48 à 72 uur. Tijdens de drie middelste epidemieën maakte Dr Passenbronder zich verdienstelijk door onbaatzuchtige inzet bij de behandeling van meestal arme patiënten.

Portret van Passenbronder door W. Linnig

In 1832 verscheen de cholera voor het eerst in Antwerpen, geïmporteerd enerzijds via zieke matrozen op de schepen vanuit Calcutta (waar het in 1817 de kop opstak) en anderzijds via aanmerende volksverhuizers. Zeer snel verschenen er in de havenstad talrijke beschrijvingen van de ziekte en werden er door de stadsmagistraat voorzorgsmaatregelen uitgevaardigd met het oog op de openbare hygiëne en reinheid: onderbuik en voeten moesten warm gehouden worden en "alle driften dienden rustig en bedaard te worden beheerst".

Ook bij de 3 volgende epidemieën, waarmede Dr Passenbronder geconfronteerd werd, verschenen uitgebreide statistieken en preventieve maatregelen. Het aantal aangetaste zieken werd maand per maand en straat per straat opgetekend. De meeste slachtoffers trof men aan in de meest verpauperde wijken. Een Antwerpse arts, een zekere dokter Van Honsebrouck, raadde aan veel water te drin-

ken: "*L'eau doit être pour tout le monde la boisson de prédilection. L'on doit s'habituer à en boire tous les jours une grande quantité*". Maar deze wijze raad bleek niet te worden opgevolgd. In 1848 vaardigde de toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken, Charles Rogier - zich realiserend dat het oorzakelijk agens onbekend was - belangrijke en in principe efficiënte maatregelen uit: zo veel mogelijk brak water vermijden, latrines regelmatig ledigen, chloor gebruiken als ontsmettingsmiddel, enz. In 1850 wees burgemeester Loos alle pastoors van Antwerpen erop dat het nuttig zou zijn hun kerken regelmatig grondig te verluchten. Hij verheugde er zich bijzonder over dat de cholera-mortaliteit in het Antwerpse St Elisabethgasthuis slechts' 50 % bedroeg, en 64 % in het St Janshospitaal te Brussel. Broeckx, hoofdgeneesheer van het St Elisabeth gasthuis, publiceerde de statistieken van de epidemie van 1859 en vestigde de aandacht op het waterniveau van de grachten, dat in 1858 was gedaald ten gevolge van de droogte en dat de cholera het jaar nadien opnieuw de kop opstak, voornamelijk bij patiënten met een zwakke constitutie ten gevolge van de toen heersende moeraskoorts. Hij stelde ook vast dat patiënten die tien jaar geleden cholera opgelopen en overleefd hadden, een soort immuniteit hadden ontwikkeld. Hij schreef medicinale dranken voor op basis van munt, ammonium, laudanum, kalomel en zwavel!

Na de vierde moordende cholera-epidemie van 1866-1867, waarbij 5.000 patiënten ziek werden en 3.000 eraan overleden, drong Dr. Passenbronder er bij het gemeentebestuur van Borgerhout op aan een hospitaal te bouwen voor de armen en behoeftigen van zijn gemeente. In 1876 werd dit St. Erasmusgasthuis in de Fonteinstraat ingehuldigd, genaamd naar de Heilige Erasmus, beschermheilige van patiënten met hevige abdominale krampen, pijnen en kolieken, en dus ook van de cholerazieken. Deze Sint van Syrische afkomst was aanvankelijk bisschop van Antiochië. Hij verhuisde nadien naar Formia, Campanië in Italië en werd in 303 na Christus onder keizer Diocletianus op een vreselijke manier dood gefolterd: zijn buik werd opengesneden, zijn dikke darm losgemaakt en langzaam om een externe windas gedraaid (cfr. de triptiek 'De marteldood van de Heilige Erasmus' door Dirk Bouts in de

St Pieterskerk te Leuven). Gedurende acht jaar zou Dr Passenbronder als eerste geneesheer-diensthoofd werkzaam blijven in het nieuwe Sint-Erasmushospitaal. Op zijn formeel aanraden werden hygiënische maatregelen genomen: het oude Kerkhof van Borgerhout in de Driehoekstraat (Graf-Steenen-Brug) werd naar een kleiner kerkhof buiten de vesten overgeheveld en vanaf 1885 in het pas geopende Silsburgkerkhof van Borgerhout op het grondgebied van Deurne. Pas in 1904 was het kerkhof in de Driehoekstraat volledig geruimd.

De cholera-epidemieën bleven uiteraard niet beperkt tot de stad Antwerpen. In de XIX° eeuw werden alle buursteden, buurlanden en gans het Europese continent met deze verschrikkelijke ziekte geconfronteerd. Talrijke ordonnanties en monografieën werden wereldwijd gepubliceerd. Cholera werd toegeschreven aan miasmata, 'slechte lucht' en niet als besmettelijk beschouwd, terwijl vibrio cholerae of kommabacil, de veroorzakende bacil reeds in 1856 werd beschreven door de Pacini te Firenze en in 1849 door John Snow al gewezen werd op de rol van het bevuilde water van de 'Broad Street Pump' te Londen. Tot de herontdekking in 1883 van de Vibrio Cholerae door Robert Koch, de toekomstige Duitse Nobelprijswinnaar, werd hieraan geen aandacht geschonken. De rol van massieve rehydratatie werd dan ook ingezien. Tot dan had men machteloos gestaan en bestond de behandeling uit ammoniumtartraat,

St Erasmus, schilderij door Dirk Bouts (St Pieterskerk te Leuven)

belladonna, zwavelhydrochloride, lavementen met zilvernitraat, zelfs door een enterostomie met darmspoelingen (heroïsche methode uitgedokterd door de Antwerpse chirurg Dr. Lambotte). Het wekt dan ook geen verbazing dat de mortaliteit meestal meer dan 50% bedroeg.

Betrokkenheid in medische verenigingen

Dr. Passenbronder was zeer actief in medische-, wetenschappelijke- en beroepsverenigingen. Het 'Collegium Medicum Antverpiensis' werd vooral tegen de kwakzalverij opgericht in 1620. Het had diverse bevoegdheden, o.a. verlenen van een visum aan de diploma's, controle over de apothekers, organisatie van examens voor apothekers, heelmeesters en vroedvrouwen en het treffen van maatregelen tegen epidemieën.

Onder druk van de Oostenrijkse Keizerkoster (Jozef II) en de Franse bezetter (Prefect Markies d'Herbouville) verdwenen geleidelijk alle competenties tegen het einde van de XVIIIe eeuw. De laatste vergadering van het Collegium vond plaats in 1817. Het intermezzo zou echter van korte duur zijn. In 1834 werd de "Société d'Instruction Médicale" (later omgedoopt tot Maatschappij voor Geneeskunde) opgericht door de jonge Antwerpse arts Devigne. Het doel was dubbel: een wetenschappelijke vereniging en verdediging van beroepsbelangen; deze laatste taak werd in 1874 overgenomen door de "Cercle Médical d'Anvers et des Faubourgs" (Geneeskundige Kring van Antwerpen en randgemeenten).

Dr. Passenbronder was stichtend lid van deze nieuwe beroepsvereniging maar bleef tegelijkertijd lid van de Maatschappij voor Geneeskunde, waarvan hij gedurende enkele jaren het voorzitterschap waarnam. Door het bestuur werd hij belast met het beheer van het Bijstands- en Pensioenfonds voor Geneesheren. Hij was ervan overtuigd dat de noden van artsen en van hun familie in moeilijke omstandigheden meestal onderschat werden. Doel van de Geneeskundige Kring was, via samenhorigheid, de invloed van de Kring te gebruiken voor structurering van

vibrio cholerae

St. Erasmusgasthuis

het beroep van geneesheer volgens de eisen van gezondheid, patiënt en waardigheid van de arts. De Kring hield zich ook bezig met eerbiediging van opgelegde erelonen en regeling van verlof en zondagdienst. De vergaderingen van Maatschappij en Kring vonden plaats ten huize van de voorzitter, of in een afgehuurde zaal, bv, het Café Suisse op de Groenplaats. Verplaatsingen vanuit Borgerhout naar Antwerpen waren ook niet evident: de eerste paardentram werd pas in 1873 in gebruik genomen en van auto's was toen nog geen sprake.

Ter gelegenheid van zijn gouden en platina jubileum (1884-1895) werd de jubilaris uitvoerig gehuldigd. Hij behoorde immers tot een van de markantste artsen die te Antwerpen in de 19° eeuw hun stempel hebben gedrukt op de uitoefening van de geneeskunde, zoals ook Claude Sommé, Victor Desguin en vele anderen.

Emmanuel Passenbronder overleed te Borgerhout op 9 nov. 1898. Hij werd bijgelegd op het Sint Fredegandus-kerkhof te Deurne, in een grafmonument, ontworpen door zijn vriend architect Ferdinand Dompas. Zijn zoon Albert, sigarenfabrikant (Tinchant) en makelaar in onroerende goederen (concessie van Klemskerke – De Haan), erfde zijn kunstcollecties, waaronder talrijke werken van Willem Linnig Junior, vriend des huizes, die in 1888 een prachtige ets van zijn beschermheer uitvoerde, geportretteerd met zijn prachtige indrukwekkende Leopold II-baard.

POLITIEKE ACTUALITEIT

De federale begroting 2017

Op 14 oktober 2016 bereikte de regering-Michel een akkoord over de begroting voor 2017. De begrotingsput van 3 miljard euro werd gevuld door 2,1 miljard besparingen (70 %), door 0,7 miljard nieuwe inkomsten (vooral belastingen) (23 %), en door 0,2 miljard andere maatregelen (7 %) (Jasper D'Hoore, DT 15.10.16). De *besparingen* komen uit de sector gezondheidszorg. Daar wordt meer bepaald bespaard op de eerstelijnszorg en preventie (o.a. tijdelijke bevriezing van het aantal wijkgezondheidscentra), op maatregelen die de patiënt rechtstreeks of onrechtstreeks raken (verminderde terugbetaling van antibiotica, gedeeltelijke indexsprong van de honoraria van alle zorgverstrekkers met verwachte deconventionering van artsen, bovendien weinig investeringen in de geestelijke gezondheidszorg zodat patiënten grotendeels zelf de hulp moeten betalen) en op de ziekenhuizen (Maarten Goethals, DS 31.10.16). Verder wordt bespaard in de sectoren werk (werkloosheid, tijdskrediet, soepeler regeling overuren, nachtwerk in e-commerce), pensioenen (ziektepensioen ambtenaren), uitkeringen (beperking van welvaartsenveloppe, uitkering langdurig zieken), de werking van de overheid (efficiënter werken, betere inning van boetes, asiel en migratie …). De *nieuwe inkomsten* worden gevonden in de roerende voorheffing (op dividenden en intresten: van 27 naar 30 %), in tankkaarten (verlaging van fiscale aftrekbaarheid, bedrijven kunnen mobiliteitsbudget voor werknemers invoeren), in beurs- en speculatietaks en strijd tegen fiscale en sociale fraude. De *overige 7 %* zijn o.a. de verhoopte verdere daling van de rentelasten op de staatsschuld (Jasper D'Hoore, DT 15.10.16).

Door de combinatie van al deze maatregelen halen we de door de EU opgelegde 3 % drempel van het begrotingstekort in functie van het bruto binnenlands product (bbp) nipt (Bart Sturtewagen, DS 17.10.16). Aangezien na de bijsturing door de huidige begroting verwacht wordt dat er nog voor 5 miljard euro moet worden ingegrepen om tot een begrotingsevenwicht in 2018 te komen en aangezien we in 2017 te dicht bij de gemeenteraadsverkiezingen komen om nog grondig bij te sturen, wordt de doelstelling van de regering-Michel om een begrotingsevenwicht in 2018 te halen almaar minder waarschijnlijk (Pieter Blomme, DT 18.10.16).

Enkele beschouwingen over een aantal financieel-economische parameters. Wanneer men de evolutie van de ***belastingdruk*** tussen 2015 en 2017 bekijkt, krijgt men volgende cijfers: 46,9 % bbp in 2015, en 46,4 % zowel in 2016 als 2017, dus geen verdere daling in 2017 (Pieter Blomme, DT 19.10.16).

Wanneer men dezelfde oefening doet voor het ***overheidsbeslag***, de totale overheidsuitgaven dus, krijgt men als cijfers: 54,1 % bbp in 2015, 53,9 % in 2016 en 52,7 % in 2017; die daling verloopt trager dan verwacht (Pieter Blomme, DT 19.10.16).

De ***overheidsschuld*** stagneert: einde 2015 daalde ze tot 106,3 % bbp (zie Periodiek 2016/1, p. 12); volgens de huidige schattingen zou ze in 2017 106,5 % bbp of 445 miljard euro bedragen (Pieter Blomme, DT 19.10.16). Noteer dat er volgens Jonathan Holslag daarvan 184 miljard in buitenlandse handen zijn (DS 10.10.16). Ondanks de huidige lage rente betalen we op die overheidsschuld nu 11 miljard euro rentelasten per jaar: dus weggegooid geld (Bart Haeck, DT 29.06.16). En de ***toenemende vergrijzing*** veroorzaakt jaarlijks voor 1,5 miljard euro bijkomende pensioenuitgaven (Wim Van de Velden, DT 08.10.16).

Wanneer men de ***werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad*** voor de totaliteit van de Belgische beroepsbevolking (15 – 64 jaar) in het 2de kwartaal van 2016 vergelijkt met die in het 2de kwartaal van 2015, dan bemerkt men een lichte stijging van de werkgelegenheidsgraad van 61,4 naar 62,0 % en een lichte daling van de werkloosheidsgraad van 8,4 naar 8,0 %. Dezelfde trend wordt waargenomen in het Vlaams (65,5 naar 66,1 % en 5,2 naar 4,9 %) en in het Waals Gewest (56,3 naar 57,4 % en 11,1 naar 10,6 %): in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest echter daalt de werkgelegenheidsgraad (54,5 naar 53,8 %) terwijl de werkloosheidsgraad eveneens daalt (18,3 naar 17,4 %) (www.statbel.fgov.be). Globaal dus een licht gunstige evolutie. En in het 3de kwartaal van 2016 stelde de RVA in België een verdere daling van de werkloosheid vast (DT 12.11.16). Bovendien heeft de VDAB in de eerste 10 maanden van 2016 26 % meer ***vacatures*** binnengekregen dan in dezelfde periode van 2015: meer dan 190.000, het hoogste aantal ooit (Jasper D'Hoore, DT 09.11.16).

De ***economische groei***, die in 2015 1,4 % bedroeg, zou volgens projecties van de Nationale Bank van België (NBB) op 6 juni in 2016 teruglopen tot 1,3 % (de terreuraanslagen op 22 maart 2016!), maar vervolgens aantrekken tot 1,5 % in 2017 en 1,6 % in 2018 (www.nbb.be).

Alles samen dus een financieel-economische toestand om niet euforisch van te worden, met toch een lichtpunt in de werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad evenals in het jobaanbod. Verder wijst de federale regering er terecht op dat een aantal genomen maatregelen nog niet het volle effect heeft bereikt op het aantal jobs, de essentiële voorwaarde om een sociaal beleid te kunnen voeren. Maatregelen zoals de loonmatiging en de taxshift, die de concurrentiekracht van België tegenover zijn buurlanden moet verbeteren, en de hervormingen van de arbeidsmarkt. Doch het oordeel van de Europese Commissie kwam op 16 november roet in het eten strooien: België krijgt voor de ontwerpbegroting 2017 een onvoldoende wegens een begrotingstekort van iets boven de 3 % van het bbp, wegens een ondermaatse structurele sanering van de begroting en wegens een stijgende overheidsschuld naar 107,1 % van het bbp in 2017 (Kris Van Haver en Pieter Blomme, DT 16.11.16; Wim Winckelmans en Jan-Frederik Abbeloos, DS 17.11.16).

De Vlaamse begroting 2017

De Vlaamse regering heeft op 24 september 2016 voor het jaar 2017 een begroting in evenwicht bereikt. Er worden voor 613 miljoen euro extra *investeringen* gepland: 205 voor onderzoek en ontwikkeling, 132 voor welzijn (zie lager), 170 voor mobiliteit en openbare werken, 50 voor scholen, 15 voor het milieu, 10 voor wonen en 31 voor andere projecten. De 132 miljoen investeringen voor welzijn gaan voor 58 miljoen extra naar de rusthuizen – waarvoor Vlaanderen sinds anderhalf jaar door de 6dse staatshervorming bevoegd is - en voor 14 miljoen extra naar de thuiszorg om bejaarden toe te laten langer thuis te blijven (Jasper D'Hoore, DT 28.09.16). De rest van de 132 miljoen gaat naar gehandicapten, kinderopvang en jeugdhulp (Pieter Blomme, DT 27.09.16). Noteer dat minister van Welzijn Jo Vandeurzen een nieuw systeem heeft ontworpen voor de financiering van de gehandicaptenzorg, die met eindeloze wachtlijsten te kampen had en gehandicapten in feite verwijderde uit de maatschappij. Tot hiertoe financierde men geen personen met een handicap, maar instellingen. Voortaan financiert men personen met een beperking rechtstreeks: elke gehandicapte krijgt een persoonlijk budget. En hij kan zelf kiezen tussen een instelling of organisaties die hem begeleiden. Ook de ouderenzorg lijkt in de richting van persoonsgebonden financiering te evolueren: Vlaamse ouderen zullen dan zelf kunnen beslissen of ze opvang in een instelling willen betalen dan wel thuiszorg of zorg in andere woonvormen (Veerle Beel, DS 18.10.16; Guy Tegenbos, DS 26.10.16).
De *besparingen* bedragen 560 miljoen euro en er komen geen nieuwe belastingen (Belga, HLN 24.09.16; Pieter Blomme, DT 27.09.16; Wim Winckelmans, DS 27.09.16).

Doch die "begroting in evenwicht" moet genuanceerd worden. Om dat evenwicht te bereiken werden de investeringen in Oosterweel en in de bouw van ziekenhuizen gespreid in de tijd en buiten de begrotingsdoelstellingen gehouden (Jasper D'Hoore, DT 27.09.16; Stefaan Michielsen, DT 27.09.16; Kris Van Haver, DT 28.09.16; Jasper D'Hoore en Pieter Blomme, DT 01.10.16). Als volgend jaar de eerste facturen volgen en de Vlaamse honderden miljoenen op tafel moet leggen, zal de Vlaamse begroting toch nog in het rood gaan (Wim Winckelmans, DS 26.09.16; lob, syl, DS 30.09.16). Afwachten maar hoe de Europese Commissie op die constructie zal reageren.

Enkele bijkomende beschouwingen. Nieuwe cijfers van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, die gaan over 2014 en voorgesteld werden op 21.09.16, leren dat de ***levensverwachting bij de geboorte in Vlaanderen*** bij mannen gestegen is tot 79,8 jaar en bij vrouwen tot 84,3 jaar: de Vlaming wordt almaar ouder. In tien jaar tijd hebben zowel Vlaamse mannen als vrouwen er twee jaar bijgekregen. "Dit bewijst dat onze preventie en gezondheidszorg op het goede spoor zitten" reageert minister Jo Vandeurzen (Brecht Herman, DM 22.09.16; Belga, DT 22.09.16).

De verschillen tussen Vlaanderen en Wallonië in ***werkgelegenheidsgraad en werkloosheidsgraad*** blijven ook in het 2de kwartaal van 2016 aanhouden: voor de eerste parameter scoort Vlaanderen 66,1 % en Wallonië 57,4 %, voor de tweede parameter scoort Vlaanderen 4,9 % en Wallonië 10,6 % (www.statbel.fgov.be).

De ***Vlaamse overheidsschuld*** bedraagt in 2016 24,4 miljard euro; de Vlaamse regering verwacht dat ze in 2017 zal stijgen naar 25,7 miljard (Pieter Gordts, DT 02.11.16). De Vlaamse regering legitimeert die stijging door de investeringen in de sociale huisvesting en in de Oosterweelverbinding (Pieter Gordts, DT 19.11.16). Voor de oorzaak van de schuldstijging in de afgelopen jaren: zie Periodiek 2016/1, p. 12-13.

De jongste vijf jaar steeg de ***kinderarmoede in Vlaanderen*** van 8,2 naar 11,4 %, zo meldt de 9de Armoedebarometer (Pieter Gordts, DT 05.10.16). Dit betekent dat de jaarlijkse 12 miljard euro transfers doorgaan ten koste van de gezinnen in onze eigen vierde wereld, terwijl die transfers enkel de Waalse pijn verzachten doch Wallonië niet uit de put helpen, zoals de sinds decennia aanhoudende Vlaams-Waalse verschillen in werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad aantonen.

CETA

De feiten

Het letterwoord staat voor "Comprehensive Economic and Trade Agreement" of Europees vrijhandelsakkoord met Canada. Het werd uiteindelijk een turf van 1.600 bladzijden.

Eind september 2014 parafeerden de EU en Canada een eerste keer het ontwerp met medeweten van de federale regering (met Elio Di Rupo) en dus ook van de PS. Op 28 februari 2016 publiceerde de Europese Commissie een definitieve versie. Begin oktober 2015 incasseerde Cecilia Malmström, EU-commissaris voor Handel, een Waals njet te Namen en in april 2016 keurde het Waals Parlement dat njet via een resolutie goed (bbr, mr, DS 26.10.16).

Dat het njet van Wallonië ook echt een blokkering kon betekenen, werd pas duidelijk wanneer de Europese Commissie CETA begin juli 2016 als een "gemengd verdrag" bestempelde. Dat betekent dat het naast louter EU-aangelegenheden ook materies regelt die tot de bevoegdheden van de lidstaten behoren en dat niet alleen de EU maar ook elke individuele lidstaat met het verdrag moet instemmen (Raf Geenens, Koen Lemmens, Stefan Rummens en Stefan Sottiaux, DS 21.10.16). Voor België betekent dit dat niet enkel het federale Parlement doch ook alle deelstaatparlementen hun toestemming moeten geven, aangezien buitenlandse handel grondwettelijk werd geregionaliseerd (Rik Van Cauwelaert, DT 22.10.16) en er bovendien geen hiërarchie van bevoegdheden is ingebouwd tussen het federale niveau en de deelstaten over internationale verdragen (Kris Van Haver, DT 22.10.16; Mia Doornaert, DS 31.10.16).

Het verzet tegen CETA is duidelijk communautair getint: volgens een peiling van RTL-TV1 wordt het gesteund door 70 % van de Walen, terwijl in Vlaanderen 80 % pro-CETA is (Wim Winckelmans, DS 27.10.16; Nico Schoofs en Sofie Van Lommel, DT 29.10.16). Dat is niet verwonderlijk aangezien 90 % van alle Belgische handel met Canada uit Vlaanderen komt (Marc De Roo, DT 20.10.16). In Wallonië zijn PS, cdH en PTB tegen, terwijl MR voor is. In Vlaanderen zijn N-VA, CD&V en Open VLD voor, terwijl SP.A, Groen en PVDA tegen zijn. De Brusselse regering is verdeeld: PS, Defi en SP.A zijn tegen, CD&V en Open VLD zijn voor (Ruben Mooijman, DS 21.10.16).

De grond van het verzet heeft te maken met de vrees dat het verdrag aan multinationals te veel armslag geeft om de winst boven de sociale bescherming, de volksgezondheid en het milieu te plaatsen (Bart Haeck, DT 11.10.16; Kris Van Haver, DT 15.10.16; Sylvie Van Ginneken, DS 19.10.16). Bovendien wordt gevreesd dat de multinationals via uitzonderingsrechtbanken de gewone rechtspraak zouden passeren om hun slag thuis te halen (Marc Leemans en Marie-Hélène Ska, DT 26.10.16). De ruimte ontbreekt om hier de discussie over de gegrondheid van die vrees te voeren, doch de Waalse minister-president Paul Magnette stond met zijn afwijzing alleen tegen alle 28 EU-leiders, van wie er een zevental tot zijn politieke familie behoren (Bart Beirlant, DS 22.10.16).

Na intensieve onderhandelingen van Paul Magnette met vertegenwoordigers van de EU en Canada gedurende meer dan twee weken werd op 27 oktober ll. een compromistekst overeengekomen tussen alle regeringen van België. Het CETA-akkoord (250 bladzijden) en het "gemeenschappelijk interpretatief instrument" (1.350 bladzijden) blijven ongewijzigd. Twee bijkomende documenten trokken de parlementen van het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Franse Gemeenschap over de streep: een gemeenschappelijke verklaring van de Europese Commissie en België over het "International Court System" (de arbitrage bij conflicten rond investeringen) en een intra-Belgische verklaring dat sommige regio's het verdrag niet ratificeren wanneer het met ICS de foute kant zou uitgaan (Peter De Lobel en Wim Winckelmans, DS 28.10.16; Bart Haeck, DT 28.10.16).

Het CETA-verdrag werd uiteindelijk getekend door de Canadese premier Justin Trudeau, EU-president Donald Tusk en EU-commissievoorzitter Jean-Claude Juncker op 30 oktober ll.

Enkele bedenkingen

De CETA-saga heeft het buitenland duidelijk getoond hoezeer de belangen van Vlaanderen en Wallonië in de buitenlandse handel van elkaar verschillen.
Het debat, dat door minister-president Paul Magnette werd uitgelokt, was enkel mogelijk door de regionalisering van buitenlandse handel, waartoe op vraag van Vlaanderen beslist werd.

Hoewel Paul Magnette concreet weinig binnenhaalde, heeft hij zich persoonlijk sterk geprofileerd als alternatief voor partijleider Elio Di Rupo en als Waalse leider tegenover Charles Michel. Hij zette de PS terug prominent op de kaart van Wallonië in de wedloop met de PTB en zette, ondanks het risico door de ganse EU als spelbreker aanzien te worden, het kleine Wallonië op de kaart van het grote Europa. Hij verwoordde de wrevel van een bevolking omwille van het democratisch deficit van EU-voorstellen over globalisering die onvoldoende gecommuniceerd werden met of door de nationale en regionale parlementen. Door de CETA-saga beseft de EU alvast dat ze nog hardere noten te kraken krijgt tijdens de behandeling van het TTIP (Trans-Atlantisch Trade and Investment Partnership), het vrijhandelsverdrag met de VS.

De krachtmeting van Magnette toont de potentiële macht van een parlement, ook van een deelstaat, in de EU-besluitvorming (Rik Van Cauwelaert, DT 05.11.16). Door Verklaring 51 bij het Verdrag van Lissabon, zo schrijft Jan Peumans, ontwikkelt Vlaanderen zijn eigen buitenlands beleid in materies als onderwijs, milieu, infrastructuur, cultuur en welzijn (DT 09.11.16). Wat houdt ons dan tegen om bijvoorbeeld te eisen dat artsen (en andere gezondheidswerkers) uit andere landen van de EU of elders in de wereld, die zich in Vlaanderen of Brussel willen vestigen, zouden getest worden op de kennis van het Nederlands vooraleer hier aan de slag te gaan?

Eric Ponette, 19 november 2016

FORUM

Niet langer naar de cel voor kapotte vaas. Minister van Justitie Koen Geens realiseert nieuwe interneringswet.

Sarah Vankersschaever -DS 2/10/2016

Jan Dockx, onze vorige voorzitter, legde reeds dikwijls de vinger op de zere plek en het VGV bracht het onderwerp in 2014 langs een symposium-WELKE TOEKOMST VOOR DE FORENSISCHE PSYCHIATRIE IN VLAANDEREN- in de media.Het resultaat is duidelijk!.
Elk jaar worden er ongeveer 300 mensen met een geestesstoornis of mentale handicap geïnterneerd omdat zij een misdaad hebben begaan. Europa heeft België reeds herhaalde malen veroordeeld omdat die 750 geïnterneerden die op dit ogenblik in de cellen zitten, niet de nodige psychische zorg krijgen.
Reeds heel wat initiatieven werden de laatste jaren genomen door de ministers van Justitie en Volksgezondheid om geïnterneerden beter op te volgen en te behandelen zoals, de oprichting van het psychiatrisch centrum in Gent, de unit voor geïnterneerde vrouwen in Zelzate en het FPC (forensisch psychiatrisch centrum) binnenkort in Antwerpen. Vanaf 2/10/2016 trad ook een herziene interneringswet in werking. De criteria voor internering werden verstrengd. Dankzij de nieuwe wet hoopt men het aantal interneringen met 20% te zien verminderen. Ook moeten deskundigen, die betrokken worden bij dat soort gerechtelijke beslissingen, een specifieke opleiding volgen in de forensische psychiatrie en wordt de rechter onder meer omringd door een klinisch psycholoog en een expert in sociale re-integratie.

Frank Goes

VUB wordt meertalige universiteit

DS 27/09/2016

In haar openingstoespraak voor het nieuwe academiejaar verklaarde rector C. Pauwels van de VUB dat haar universiteit, alhoewel Nederlandstalig, zich meer meertalig moet positioneren. Zij beroept zich op het toenemend kosmopolitisch karakter van Brussel en de aantrekkingskracht van Brussel op buitenlanders. De VUB mag geen eilandje zijn in de hoofdstad maar moet de komende jaren Brussel omhelzen. Een goed middel daartoe is meertaligheid, die de studenten beter moet voorbereiden op een nieuwe internationale realiteit. Zij denkt aan verschillende pistes om die meertaligheid te realiseren: het overnemen van vakken in het Frans van de ULB, de Franstalige zusteruniversiteit van de VUB, of de VUB studenten zich te doen verplaatsen naar een ULB-campus om er les te volgen. Docenten met een Franstalige of Engelstalige achtergrond wil ze ook de kans geven om in die taal te doceren.

Bert Baert

MEDISCHE ACTUALITEIT

Luc Bellemans

Klinisch bioloog sinds 1987 (RUG) en sindsdien verbonden aan het Medisch Labo Medina.

Antibiotica in woonzorgcentra

De bevolking veroudert, komt steeds meer in woonzorgcentra (WZC) terecht… en loopt daardoor meer risico op een infectie. De verhoogde infectiekans kan verklaard worden door factoren die verband houden met het verouderen alsook door factoren gerelateerd aan het WZC:
De hoge leeftijd van de bewoner impliceert een immunosenescentie. Dit betekent dat het afweersysteem niet meer optimaal functioneert.

- Veel bewoners worden getroffen door cognitieve en fysieke beperkingen.
- Povere nutritionele status
- Kathetergebruik en wonden
- Frequente ziekenhuisopnamen
- Verminderde zelfredzaamheid
- Chronische aandoeningen
- Polymedicatie
- Het dicht bijeen leven en de frequente (zorg)contacten bevorderen de transmissie van ziektekiemen.
- De diagnose verloopt moeizamer want de presentatie is vaak atypisch en technische onderzoeken zijn moeilijker toe te passen
- Gebrek aan personeel, hoge werkdruk

België nam met meer dan 100 WZC-deel aan enkele studies (ESAC, HALT I en II) uitgevoerd op Europese schaal met als doel de zorginfecties en het gebruik van antimicrobiële middelen in kaart te brengen. Hieruit bleek o.a. dat veel WZC niet over een infectiepreventie deskundige of een infectiepreventie comité beschikten. Uit deze studies bleek eveneens dat o.a. quinolonen en fosfomycine zéér veel voorgeschreven worden. Ook diverse andere antibiotica worden inadequaat voorgeschreven. Nochtans is

in het kader van 'antimicrobieel stewardship' in elk WZC het therapeutisch formularium beschikbaar (www.farmaka.be). Dit formularium biedt voor alle mogelijke infecties een gepast – op richtlijnen gebaseerd – therapeutisch antwoord.
Quinolones zijn breedspectrum antibiotica en dat is wellicht de reden waarom ze zo veelvuldig voorgeschreven worden. Ze werken door interferentie met de bacteriële DNA-synthese. **Quinolones bevorderen echter de kolonisatie met MRSA en zijn betrokken bij het ontstaan**

van een bijzonder virulente Clostridium difficile stam. Deze Clostridium stam produceert 20 tot 30x meer toxine wat gepaard gaat met hogere morbiditeit en mortaliteit. Behalve tendinitis en peesruptuur kunnen ze ook aanleiding geven aan hart-, lever- en huidproblemen. Bovendien zijn er ook neuropsychiatrische ongewenste effecten (verwardheid, psychose, hallucinaties…) verbonden aan het gebruik van quinolones. Op basis van deze nadelen worden quinolones best gereserveerd voor volgende indicaties: pyelonefritis, prostatitis, sommige gevallen van gastro-enteritis. Ook patiënten die allergisch reageren op bèta-lactam antibiotica komen in aanmerking voor quinolone gebruik.

Fosfomycine is een breedspectrum antibioticum dat met de bacteriële celwandsynthese interfereert. Het wordt toegepast bij het behandelen van ongecompliceerde lage urineweginfecties. Fosfomycine dient nuchter ingenomen te worden na de mictie. Dit antibioticum is bij de geriatrische patiënten onvoldoende bestudeerd (toxiciteit?) en is daarom geen 1ste keuze voor die groep. Het wordt nochtans zeer veel gebruikt. Vermoedelijk omdat het ook - ten onrechte –toegepast wordt om asymptomatische bacteriurie te behandelen. De antibioticumdruk die hierdoor ontstaat leidt onmiskenbaar naar een toenemende resistentie problematiek. **Asymptomatische bacteriurie bij de bewoners van WZC is bijzonder prevalent maar dient noch opgespoord noch behandeld te worden!** Dit zou reeds een mooie besparing op het antibioticum gebruik kunnen betekenen. Fosfomycine kan men beter achter de hand houden als redmiddel in geval van een infectie met een **ESBL** (Extended Spectrum Beta Lactamase) bacterie. Deze gevreesde bacterie is een multiresistente kiem in opmars die resistent is aan penicillines, cefalosporines en monobactams. Carbapenems en fosfomycine vormen dan de laatste therapeutische opties.

Een andere gevreesde bacterie is de **MRSA** (Methicilline Resistente Staphylococcus Aureus). Deze is resistent aan penicillines, cefalosporines en vaak ook aan andere antibioticumklassen zoals quinolones. Preventie van overdracht wordt uitvoerig beschreven en is te consulteren via www.belgianinfectioncontrolsociety.be. Voor MRSA geldt het mantra "search and destroy". Dit betekent dat dragers selectief opgespoord en gedecontamineerd worden. Het goede nieuws is dat de MRSA-prevalentie dankzij deze strategie en de volgehouden inspanningen (o.a. handhygiëne, voorzichtig antibioticagebruik...) duidelijk afneemt. Deze voorbeelden illustreren het belang van een rationeel en verantwoord antibioticabeleid in WZC. De coördinerend en raadgevende arts kan hierin een centrale rol spelen en het 'antimicrobieel stewardship' een boost geven.

CULTUUR - BOEKEN

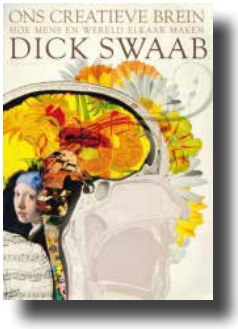

★★★★

Andrea Wulf
De uitvinder van de natuur.
Het avontuurlijke leven van ALEXANDER *VON HUMBOLDT*
576 p. - €39,99, Atlas Contact, 2016

Alexander von Humboldt (1769-1859), door zijn tijdgenoten aanzien als de grootste wetenschapper van zijn tijd en de beroemdste man na Napoleon, groeide op in een aristocratisch midden. Hij gaf zijn bevoorrecht bestaan in Pruisen op om zelf te ontdekken hoe de wereld in elkaar zit Liefde voor de natuur en lust voor avontuur brachten de onvermoeibare en onverschrokken ontdekkingsreiziger in de meest afgelegen gebieden van de wereld. Zo beklom en mat hij als eerste de Chimborazzo in de Andes: de hoogste vulkaan in de wereld: 5917 m. Zijn naam leeft overal voort in de geografie: van de Humboldtstroom langs de kust van Chili en Peru tot een gletsjer in Antarctica, Hij was de uitvinder van de isothermen en isobaren op onze huidige weerkaarten en van de magnetische evenaar. Darwin bewonderde Humboldt en verklaarde dat hij zonder kennis van diens studies over fauna en flora nooit "On *te Origin of Species "zou* hebben geschreven. Hij was de visionaire wetenschapper die zijn tijd ver vooruit de kwetsbaarheid van de natuur aan de orde stelde en waarschuwde voor de ecologische impact van het menselijk ingrijpen. Andrea Wulf schreef een boeiend boek over de gedurfde expedities van Humboldt en over zijn baanbrekend onderzoek op zeer uiteenlopende gebieden van de natuurwetenschappen en de biologie. Zij besteedt aandacht aan de nauwe contacten, die Humboldt onderhield met beroemde tijdsgenoten zoals de letterkundigen Goethe en Schiller en met wereldleiders zoals Thomas Jefferson en Simon Bolivar, In deze schitterende biografie ontdekt de lezer het leven en werk van deze laatste grote naturalist en verkrijgt Humboldt terug zijn rechtmatige plaats in de eregalerij van natuurwetenschappers. Zij toont ook aan hoe zijn ideeën nog steeds ons denken beïnvloeden Nu de wereldwijde gevolgen van klimaatverandering duidelijker worden, is Humboldts interdisciplinaire benadering van wetenschap en natuur meer relevant dan ooit. Hij inspireerde de hedendaagse ecologisten. Meesterlijk boek dat de lezer laat meereizen doorheen de fascinerende wereld van Alexander von Humboldt.

A.Baert

★★★★

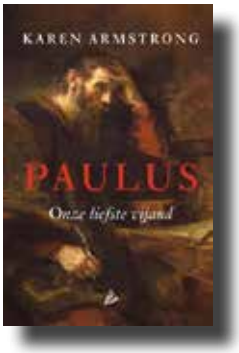
Dick Swaab
Ons creatieve brein.
560 p - €29,99, Atlas Contact, 2016

Dick Swaab, neurobioloog en hoogleraar Amsterdam en in Hangzhou(China)die voorheen zijn boek *Wij zijn ons brein* schreef waarvan er 450.000 werden verkocht in Nederland en dat in 16 verschillende landen is verschenen, trakteert ons op een nieuw werk. Op en zeer gedetailleerde (soms wat te) wordt zo goed als alles wat de "normale" mens en de "gestoorde" mens doet en voelt gecorreleerd aan hersen functioneren In de jaren tachtig zorgde hij voor heel wat beroering met zijn onderzoek naar seksverschillen in de hersenen. Zijn deterministische visie op de werking van de hersenen veroorzaakte reeds heel wat controverse. Dick Schwaab legt uit hoe de interactie van de hersenen met onze omgeving niet alleen bijdraagt aan de unieke ontwikkeling van ieder brein, maar ook aan het ontstaan van hersenziekten en aan de genezing hiervan. De manier waarop onze hersenen zich ontwikkelen, beïnvloedt onze beroepskeuze en ons beroep heeft ook een effect op de structuur en functie van onze hersenen. Vele maatschappelijke consequenties

van het hersenonderzoek, zoals creativiteit bij de kunstenaars, partnerkeuze, filosofie en strafrecht, worden besproken. Dick Swaab Brengt moeilijke materie op een toegankelijke, spannende en onderhoudende manier

Frank Goes

★ ★ ★

Karen Armstrong
Paulus onze liefste vijand -uit het engels vertaald door Sjaak De Jong
192 p.,- € 19,99, Hollands Diep, 2016

De schrijver, een uitgetreden Britse kloosterzuster en wereldwijd gerespecteerde kunsthistorica scheef een informatief boek over "Wie was die apostel Paulus" eigenlijk?
Armstrong toont in deze monografie dat Paulus, die in de eerste eeuw de eerste kerken stichtte,in Europa en in Azië meer invloed had op de verspreiding van het Christendom dan enig ander historisch figuur.
Het dramatisch visioen, zo mooi uitgebeeld door Caravaggio (1601-Santa Maria del Popolo, Rome) op de weg van Jeruzalem naar Damascus, is een van de krachtigste verhalen van het christendom.
De monografie leest niet vlot,maar geeft wel veel (tot hiertoe niet gekende) informatie; er zijn veel opsommingen maar het is diepdoordacht.

Frank Goes

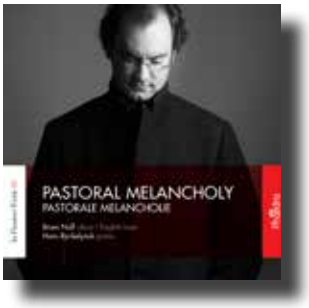
CULTUUR - MUZIEK

CD ERATO 487615 FRANZ SCHUBERT (1797-1828)
STRING QUINTET – LIEDER
Quatuor Ebene Gautier Capuçon, cello Matthias Goerne, baryton

Geïnspireerd door strijkkwartet *Der Tod und das Mädchen,* startte Quatuor Ebène een *experiment, nl.* intimiteit van het lied inpassen in die van het strijkkwintet. Briljante opname van deze muzikale metamorfose vereeuwigt hun glansrijk optreden (PSK Brussel ,17/04/2016) met onovertroffen Schubertzanger ***M. Goerne*** als gastmusicus én bezieler! Van acht subliem vertolkte liederen brengt CD-opname er vijf: ***Die Götter Griechenlands, Der Tod und das Mädchen, Der Jüngling und der Tod, Atys*** en ***Der liebliche Stern.*** Klinkt dit intiemer? Vocaal/ instrumentaal beter passend? Getoetst aan vroegere klavieropnames (HM, cfr. *Periodiek*) hoor ik *in beide versies* Goernes fluwelen stem even onaantastbaar mooi en blijft superieure vertolking met diepgravende interpretatie adembenemend pakkend. Het *strijkkwintet* schept wel *ander coloriet* in het lyrisch geheel: de sonore veelzijdigheid van strijkers glijdt als *veelkleurige* lichtbundel over Schuberts melancholisch liedlandschap! Prachtig oorstrelend alternatief dat intimiteit van zang/ klavier echter *niet vervangen wil!* (*Onthou daarom:* M. Goerne met 3 Schubert-cycli in PSK, februari 2017!). De sfeer van Schuberts ultieme meesterwerk, ***Strijkkwintet in C, op.163*** sluit aan bij beroemd danklied aan zijn muze (*An die Musik)* " *Du holde Kunst, in wieviel grauen Stunden, wo mich des Lebens wilder Kreis umstrickt, hasst Du mein Herz zu warmer Lieb' entzunden, hast mich in eine bessere Welt entrückt! Du holde Kunst, ich danke dir dafür!*" Schuberts existentiele hunkering naar deze ‚bessere Welt , doordrenkt alvast de magie van fragiel gefluisterde aanzet *Allegro ma non troppo.* Verklaart de alternerende accenten van mild verlangen en opgewekte, zangerige motieven tussen wrange, opstandige, sombere passages. *Extreme extase* in ***Adagio*** wordt sonoor spiegelbeeld van Schuberts sublimatie van die 'bessere Welt, die lokt vanuit ongrijpbare transcendentie. Ook de musici zijn duidelijk erdoor aangegrepen. Hallucinante eeuwig-menselijke nostalgie *zingt* in de snaren van Quatuor Ebene!

CD* PHAEDRA *In Flanders' Fields 92092 PASTORAL MELANCHOLY Pastorale Melancholie
Uitvoerders: ***Bram Nolf, oboe/English horn Hans Ryckelinck, piano***

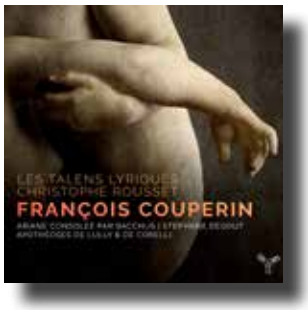

Naast fijne *première van integrale kamermuziek voor hobo/althobo/klavier* van romanticus A. De Boeck (1865-1937) belicht deze opname ook musici (19de-20ste eeuw) waaraan de Belgische hoboschool haar roem dankt. De lieflijke klankwereld van de hobo met zijn pastorale, vreugde- en vredevolle accenten (barok-erfenis) verwierf door H. Berlioz een weidser horizon:" *in de eerste plaats een* ***melodisch*** *instrument met landelijk en rustiek karakter, vol tederheid*". Ook R. Strauss beaamde de vele dingen "*die de hobo met z'n* ***cantabile*** *voortreffelijk kan uitdrukken*". Pretentieloze, maar verrukkelijke pareltjes van prominente musici als ***A. De Boeck, L. De Vocht, J. Jongen, J. Ryelandt, A. Huybrechts, LDelcroix, P. Benoit, G. Guidé, en Fr. Celis*** illustreren deze interessante evolutie. Alle lof voor de uitvoering ervan! Gelijkgestemde muzikaliteit, stijlvolle interpretatie en instrumentaal virtuoos talent, met respect voor melodieus evenwicht, schragen een zeer lyrisch boeiend en innig te genieten recital! Soms laat de mooi *getimbreerde althobo* aangrijpende, *sterk-sfeerscheppende* toonkwaliteit openbloeien. Aan die suggestieve interpretatiekunst dankt (Tristan-legende) *Karaol* van Fr. Celis de zeer mooie expressie van het dromerig/ mysterieus karakter. H. Ryckelinck en B. Nolf als instrumentale zangers over bucolische vreugden, intieme meditaties en zeldzame emoties: warm aanbevolen!

CD* WARNER *209550* B.BRITTEN/K.KOSELLECK *THE YOUNG PERSONS GUIDE TO THE ORCHESTRA & THE BIG BAND. Uitv. City of Birmingham Symphony Orchestra cond. Sir S. Rattle / Big Band cond. K. Koselleck

Ontbreken van enige betekenisvolle commentaar over B. Britten als musicus en componist, waarvan The *Young Persons Guide to the Orchestra* directe aanleiding gaf tot 2e luik over *The Big Band,* en vooral de algemene presentatie maakt deze opname m.i. minder geschikt voor verdere beoordeling hier.

CD AP 120 FR. COUPERIN (1668-1733) ***ARIANE CONSOLEE PAR BACCHUS /APOTHEOSES DE LULLY & DE CORELLI.*** Uitv. ***Stéphane Degout, baritone Les Talens Lyriques Christophe Rousset harpsichord & direction***

Chr.Rousset, eminent kenner/dirigent van Franse barokmuziek, brengt schitterende *wereldpremière* van cantate ***Ariane consolée par Bacchus,*** van ***Fr. Couperin !*** Dit vocaal (herontdekt) meesterstuk heeft eigen stijl, die niet te vergelijken is met Couperins diepzinnige *Leçons de Ténèbres* of wereldlijke cantates van J.S. Bach. (die overigens Couperin hoog waardeerde!). Mooi, warm stemtimbre van St. Degout, expressieve interpretatie met sterke gevoelsnuances en prachtig samenspel van instrumentale solisten (gamba, luit, clavecimbel) herscheppen deze atypische 'troost-cantate' tot precieus juweel van vocale kamermuziek, waarbij verantwoord vleugje 'theatraliteit' niet misstaat! Het blijkt ook de ideale overgang naar de indrukwekkende ***Apotheose à la mémoire immortelle de l'incomparable Monsieur de Lully*** (1725) en ***Le Parnasse ou l'Apothéose de Corelli*** (1724). Deze luisterrijke *instrumentale* huldeconcerten zijn m.i. het hoogtepunt. In dit origineel monument van grenzeloze bewondering voor beide musici, betrekt Couperin gans de Parnassus (muzen én goden als acteurs!) in de verheerlijking, die hij opsmukt met verrukkelijk pittoreske taferelen! Die bewijzen met verve dat Fr. Couperin "le grand" zich perfect kon inleven in de mogelijkheden en spitsvondigheden van zowel de Franse (Lully) als de Italiaanse.stijl (Corelli) en toch zichzelf bleef. In het samenbrengen van deze beide muziekstijlen hoopte hij trouwens zijn streven naar "perfectie van de muziek" bekroond te zien. Dirigent-clavecinist Rousset en zijn lofwaardig ensemble hebben Couperin met hoogste eer en zorg omringd. Toekomstige live-concerten (voorjaar 2017, in PSK) zullen dit (onterecht) minder gekend

Els Van Den Eynde

CULTUUR - Tentoonstellingen

Guggenheim full abstraction
ING Art Center, Brussel tot 12.02.17

Voor zijn dertigste verjaardag trakteert ING Art Center zich op een tentoonstelling die de woelige jaren dertig waarin New York het voortouw nam als kunststad en dit bekeken door de ogen van twee topverzamelaars Peggy en haar neef Solomon Guggenheim.

Voor God en geld.
Caermersklooster Gent tot 1.01.17

De expo, die samengesteld is door Huts met curator Van Cauteren, geeft een idee hoe Vlaanderen in de middeleeuwen een economische grootmacht werd. De pentekening van Rubens, ruiter te paard, recent verworven door Huts, is eveneens te zien op de tentoonstelling.

Jules Schmalzigaug en het kookboek van het futurisme.
Mu.Zee Oostende tot 7.03.17

De schilder was de eerste Belgische kunstenaar die zich aan het begin van de twintigste bekeerde tot het futurisme. De tentoonstelling toont zijn kleurrijk werk in een mooie retrospectieve. Deze kunstenaar, snel vergeten na WOI, Is de laatste tijd herontdekt.

Icones de l'art moderne
Foundation Luis Vuitton, Parijs tot 20.02.2017

De Russische verzamelaar Sergej Sitsjoekin had een neus voor meesterwerken. Zijn verzameling moderne kunst, na de revolutie van 1917 in beslag genomen, werd mythisch. Een weelde aan Picasso›s, Matisses en Gauguins keert dit najaar terug naar Parijs.

Museum Plantin Moretus
Vrijdagmarkt, Antwerpen.

Nieuw presentatie van de bestaande collectie. In het nieuwe depot wordt afwisselend een deel van de collectie ondergebracht als bescherming tegen het licht. Tevens is er ook een nieuwe leeszaal ondergebracht.

Jan Dockx

Uw hoofdredacteur veroorlooft zich de vrijheid om nog twee tentoonstellingen te bespreken die hem nauw aan het hart liggen. Jan zal het mij, hopelijk, niet kwalijk nemen.

Rembrandt

Iedereen die ooit het charmante museum Jacquemart-André 158, bd Haussmann 75008 Parijs Tél.: 01 45 62 11 59 bezocht heeft, zal erdoor gecharmeerd zijn. Een reden om er eens terug te keren voor de tentoonstelling REMBRANDT INTIEM die loopt-tot23 januari 2017. Aan de hand van een presentatie van ongeveer 40 van zijn schilderijen, verdeeld in drie hoofdstukken, overloopt de tentoonstelling de drie belangrijke fasen in de scheppingen van Rembrandt. Een eerste periode toont de Leidse periode (1625-1631), met voornamelijk historische en bijbelse thema's. Het tweede deel wordt gewijd aan Rembrandts triomf in Amsterdam, van 1631 tot 1635. Wij bewonderen zijn buitengewone energie zichtbaar in de portretten, de historische en bijbelse taferelen, en vooral in de gravures en tekeningen die worden tentoongesteld als een tegenhanger van zijn schilderijen. De periode van 1652-1669 tenslotte is bekend als Rembrandts "late stijl", toen de schilder het hoogtepunt van zijn kunst bereikte. Rembrandt vereenvoudigde vormen en kleuren, zijn tekeningen werden "kubistisch", en zijn palet meer beperkt.

BUDDHA en MIND
MAS Antwerpen tot 19 maart 2017

door Curator Chris de Lauwer in samenwerking met Dr. Edel Maex. Tot rust komen-diep ademhalen; de zoektocht naar rust en verstilling is actueler dan ooit in ons jachtige bestaan van alledag. De tentoonstelling 'Buddha & Mind' in het MAS sluit aan bij de behoefte om te ontsnappen aan de dagelijkse drukte en al te veel stressmomenten. Een unieke reeks boeddhistische miniatuurschilderingen neemt u mee in het proces van een meditatie. Kom even tot uzelf en kijk naar hoe het met u gaat aan de binnenkant.

Een selectie bronzen beelden, thanka's (rolschilderingen) en rituele voorwerpen verduidelijken de inhoud van de schilderingen in de expo.

Mindfulness, yoga en meditatie
Tip! De laatste woensdag van de maand bezoekt u de tentoonstelling gratis tot 19 uur.

Frank Goes

MAS © Bart Huysmans en
Michel Wuyts.

DE KONING IS ZIJN LAND KWIJT

Goede kunstenaars hebben het geluk vaak aan hun zijde. Leuvenaar Peter Brosens en zijn Amerikaanse vrouw Jessica Woodworth zijn geen helderzienden. Toen het regisseursduo begon te schrijven aan *King of the Belgians*, was er nog geen sprake van de Brexit. Ze konden toen ook niet weten hoe de vluchtelingencrisis zou escaleren en hoe een golf van rechts-populisme verontrustende politici aan de macht zou brengen en ook de Europese identiteit en samenwerking zou bedreigen.

King of the Belgians, een komische roadmovie over een koning die zijn land dreigt te verliezen maar een eigen persoonlijkheid ontwikkelt, ís niet eens als een politieke metafoor bedoeld; veeleer als een mild-satirisch sprookje over zin en onzin van een monarchie. Maar onbedoeld hebben de omstandigheden van een typisch Belgisch onderwerp – wat als we opeens uiteenvallen? – wel een brandend actuele film over de Europese Unie gemaakt. En dat viel zelfs op het festival van Venetië, waar beide regisseurs en hoofdrolspeler Peter Van den Begin hartstochtelijk werden toegejuicht, zeer in de smaak.

Die Van den Begin is beter dan ooit tevoren als koning Nicholas van België, een marionet die op buitenlandse missies naar het pijpen van zijn entourage danst. Van den Begin doseert de houterigheid en de sociale onzekerheid voortreffelijk: hij laat zich inspireren door de eigenaardigheden van onze echt koning, maar het wordt nooit een zwaar aangezette imitatie of een domme parodie. Net op het moment dat een merkwaardig natuurverschijnsel Nicholas klemzet in Turkije, verneemt de vorst dat de Walen eenzijdig hun onafhankelijkheid hebben uitgeroepen. Pogingen om dan maar op eigen houtje door de Balkan terug te keren naar België, draaien uit op een merkwaardige reis vol absurde wendingen, die de mens in de poesjenel naar boven halen.

Brosens en Woodworth zijn voortreffelijke regisseurs, maar bij een breed publiek lang niet zo bekend als Erik Van Looy of Felix Van Groeningen. Hun vorige films – *Khadak*, *Altiplano*, *Het vijfde seizoen* – waren dan ook uitgesproken cinefiel: prachtige fotografie, een sterke ecologische en filosofische boodschap maakten er schitterende kijkstukken van, maar naar een conventionele plotontwikkeling was het vergeefs zoeken. Voer voor fijnproevers.

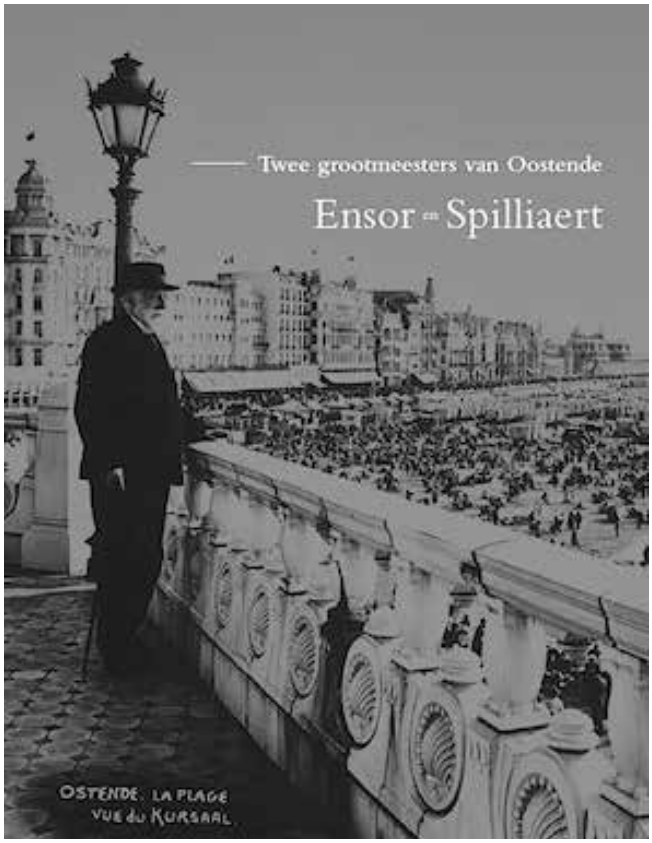
King of the Belgians is een vrij radicale breuk met dat vorige werk. Het verhaal blijft zeer origineel en hun obsessie met vreemde kosmische verschijnselen is gebleven, maar met zijn humor, bekende hoofdrolspeler en uiterst relateerbare plot is dit veruit hun meest toegankelijke film. Het lijdt weinig twijfel dat het hun grootste commerciële succes zal worden. Mis hem niet: dit is een Belgische film die de hype nu eens wél waard is.

Ook uit Nederland komt er trouwens in dit eindejaar een warm aanbevolen film overgewaaid: *Tonio*, de verfilming van de uiterst succesvolle gelijknamige roman van A. F. Th. van der Heijden, waarin die het verwerkingsproces van de dood van hun jongvolwassen zoon beschrijft. Geen eenvoudig boek om te verfilmen, maar regisseuse Paula van der Oest en de ijzersterke cast vinden de juiste oplossingen om de film even aangrijpend te maken als het boek. Wie zit er op Hollywood te wachten als er zulke sterke films in eigen contreien gedraaid worden?

Steven Defoer

VGV BEZOEKT

Zaterdag 25 februari 2017 vanaf 13.30 uur.
Gegidst bezoek aan
Mu.ZEE, Romestraat 11, B-8400 Oostende
T 00 32 (0)59 50 81 18, www.muzee.be

"Ensor en Spilliaert museumvleugel" Ensor en Spilliaert, twee grootmeesters van Oostende, erg verschillend als kunstenaar maar toch zijn zij onlosmakelijk met elkaar verbonden. James Ensor hield van zijn Oostende: de stad was zijn muze en inspiratiebron. Hij hield van de stad met de vele mensen, de onstuimige Noordzee, het carnaval dat jaarlijks de straten kleurde… Ook de schilder Léon Spilliaert, twintig jaar jonger dan Ensor, heeft zijn naam aan de Koningin der Badsteden gelinkt. Zijn nachtelijke zwerftochten doorheen de stad en de lange wandelingen langs het strand zetten hem aan tot het creëren van zijn beste werken: donker en mysterieus! Alhoewel Ensor en Spilliaert heel verschillend waren als kunstenaars worden hun namen vaak in een adem vernoemd.

Gevolgd door
in het museumauditorium: Algemene ledenvergadering met bestuursverkiezingen
in Oostends restaurant: Lente diner

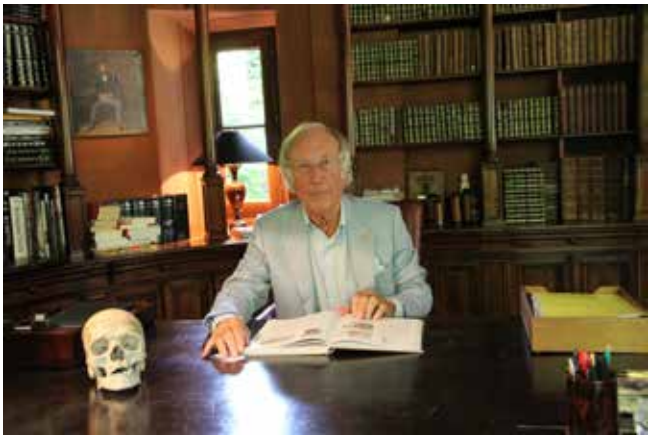

37ste AKO Nieuwjaarsconcert
zondag, 15 januari, 2017
10:30 tot 13:30
deSingel Desguinlei 25
2018 Antwerpen België

Het Antwerps Kultureel Overleg (AKO) is een koepelorganisatie van onze verschillende alumnivereenigingen met een sterke 37-jarige traditie. Tijdens het jaarlijkse AKO nieuwjaarsconcert kan u iedereen ontmoeten in een aangename sfeer, opgeluisterd met muziek en een receptie. Een netwerking event in traditionele stijl.

REACTIES VAN ONZE LEZERS

Niet enkel 'flatterende' berichten zijn welkom. Laat uw hoofdredacteur ook weten wat jullie anders zouden wensen.

Frank,

Het is een plezier om Periodiek te lezen! Het is een perfecte mix van boeiende algemene en medische actualiteiten, geschiedenis, cultuur en politieke lobbying voor de goede Vlaamse zaak! En dit in een erg aantrekkelijk kleed.
Mijn dochter van 17 wist het artikel over James Miranda Barry ook te appreciëren. Hoe is het mogelijk dat daar nog geen film is over gemaakt.

Anne Hoste

Het in memoriam van collega P.DE SCHEPPER werd geschreven door Guy Mannaerts en niet door Eric Ponette

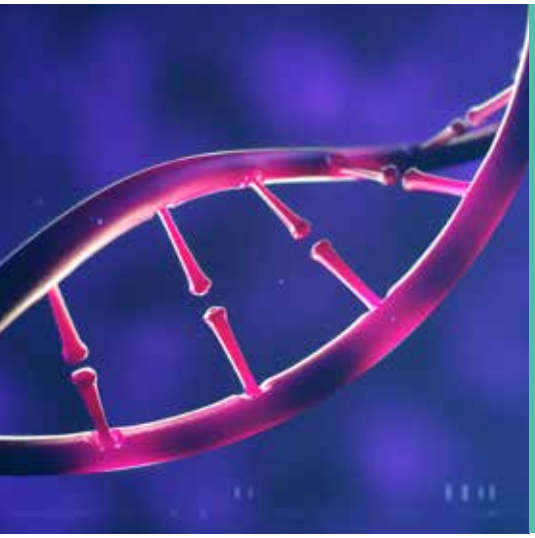

Dokter Frank De Ro

Geneesheer Radioloog Geboren in Oostende 1932
Overleden Oostduinkerke 2016

Collega Frank De Roo was een zeer trouw lid van VGV. Hij stond helemaal achter onze visie en was ook een trouw lezer van Periodiek.
Frank kwam uit een artsengezin en daar was hij fier op! Tijdens zijn humaniora jaren aan het college te Menen werd de familie zwaar getroffen door de repressie en vele jaren later verhuisde de radiologiepraktijk van Oostende naar hartje Brussel. Frank zelf heeft nooit veel van Brussel gehouden en zo verhuisde de praktijk naar de Rand, met name naar Sint-Pieters-Leeuw (1977) waar Dr De Roo een naam werd voor heel wat patiënten uit de Zennevallei en het Pajottenland. Dr De Roo was eigenlijk een "huisartsenradioloog", een collega waar je steeds terecht kon met vragen over beeldvorming en meer.
Hij bleef voortdurend navorming volgen aan de KU Leuven en aan de UCL, en bleef steeds een betrouwvol klinisch radioloog. Na het stoppen van de praktijk in zijn geliefde Westhoek bleef hij nog jarenlang opleidingsbijeenkomsten volgen uit pure interesse voor de geneeskunde. Wij hebben een charmante collega verloren, een monument van eruditie eigenlijk. Nu rust hij in zijn geliefde Poldergrond in de schaduw van zijn treurwilg in Zoetenaaie. Mieke heeft gevraagd of zij postuum zijn lidgeld mag blijven betalen van de vereniging waarvan hij zo hield, en zij wil Periodiek blijven lezen.....
Chris Geens

IN HET VOLGENDE NUMMER VAN PERIODIEK

DE NIEUWE START VOOR HET VGV

Knippen in het DNA

MARLIES VANDEN BEMPT

VERPLICHTE ANTICONCEPTIE BIJ MINDERBEGAAFDEN OM SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJKE REDENEN

Prof. Paul Schotsmans

Problematisch Alcoholgebruik

Prof. Johan Fevery

De selectie van de ASO's aan de KU leuven

PROF. JAN GOFFIN

POLITIEKE ACTUALITEIT

V.U.: Dr. F. Goes, Sionkloosterlaan 7, 2930 Brasschaat